

Знімок із фотокамери «ВЧ»

Безпека об'єкта «УКРИТТЯ»: ПОЧАТОК ЗРОБЛЕНО

Центральний зал колишнього четвертого енергоблока. Спеціалісти називають це верхньою частиною схеми «Є», де на передньому плані зображені датчики (буї), встановлені за допомогою вертольота у 1986 році. Тут мертва тиша і морок, що збудив лише спалах автоматичної фотокамери-«сталкера».

Над зруйнованим четвертим блоком Чорнобильської АЕС у 1986 році була зведена унікальна споруда — «Укриття». Виконувалися роботи в екстремальних, вкрай небезпечних умовах дистанційним методом, оскільки рівні радіації були смертельними для людей. Тому точних даних про ступінь руйнування конструкцій блока після аварії не було. Минуло 13 років. За цей час на об'єкті «Укриття» сталися значні, і не в кращий бік, зміни: старіли, роз'їдалися іржею метали, залізобетонні конструкції, в стінах і на даху з'явилися щілини, паливомісткі маси руйнувалися,

Безпека об'єкта «УКРИТТЯ»: ПОЧАТОК ЗРОБЛЕНО

Закінчення. Поч. на стор. 1

перетворювалися на порох, під дією зовнішніх факторів виникали ланцюгові реакції, що, на щастя, швидко «гасилися».

Об'єкт «Укриття» — так офіційно називається оболонка, в яку був «одягнутий» зруйнований реактор. У народі її називали влучно і образно — «саркофаг», у нутрощах якого зачалися мільйони і мільйони рентген. «Одяг» «саркофага», «пошитий» у неймовірно важких умовах, швидко зношувався. І сьогодні одним з найголовніших, найнагальніших завдань є «залатати» його, щоб міг він служити далі.

Конкретних першочергових завдань по забезпеченню «Укриття» п'ять. Це в основному зміцнення конструкцій, що тримають його дах. Спочатку цього потребують балки, що в інженерних кресленнях мають номери «Б-1» і «Б-2», потім балки образно названі «мамонт» і «восьминіг», та вентиляційна шахта.

Чому саме великі роботи на «Укритті» було почато з конструкцій Б-1 і Б-2, про стан яких довго не було ніяких відомостей? А все тому, що опори цих балок були просто поставлені

на старі, пошкоджені після вибухів 1986 року конструкції, точніше на те, що після них лишилося. В умовах 1986 року через високі радіаційні поля дотисягти до них змоги не було, а тому оцінити ступінь їхнього руйнування не уявлялося можливим. Пізніше до того ж виявилось, що кріплення цих балок недостатнє, не відповідає проектним рішенням. Чим це загрожує?

Обваленням у будь-яку мить даху у випадках виникнення надзвичайних ситуацій, бо ці балки тримають так званий трубний накат площею три тисячі квадратних метрів.

...Із заступником начальника об'єкта «Укриття» з безпеки Артуром Корнеєвим піднімаємося на 70-метрову висоту — на дах «саркофага», де доведеться невдовзі працювати людям. Артур Анварович показує щілину, крізь яку видно опору і частину балки. Дозиметр тоньким писком повідомляє про підвищений радіаційний фон.

Унизу, на землі, будівельники підприємства «Укренергобуд» монтують підкрановий шлях і сам кран, з допомогою якого вестимуться всі роботи по

зміцненню балок. На черзі — монтаж ліфта, яким люди і дрібні матеріали доставлятимуться на дах «саркофага».

Колектив цієї будівельної організації торік успішно виконав ремонт вентиляційної труби між третім і четвертим блоками, одержавши сертифікаційні документи на право ведення робіт на «Укритті».

Працювати доведеться в місцях, де гамма-фон досягає двох рентген на годину. До листопада цього року належить освоїти 800 тисяч доларів — повну вартість зміцнення балок. За цей час через об'єкт «пройде» до 800 чоловік. Справа в тому, що максимальна доза, яку може набрати робітник, не повинна перевищувати два з половиною рентгена — піврічної дози працівників атомних станцій.

— З технічної ж точки зору, — каже Артур Анварович, — завдання складності не являє. Укріплення балок полягає у приварюванні до них металевих страховальних пластин, так званих «косинок», і залиття під нову опору бетону. Ось тут, — показує він, — у даху буде вирізаний отвір, через який робітники

проникатимуть під оболонку «саркофага».

Головна ж проблема, що стоїть перед будівельниками і колективом об'єкта «Укриття» в тому, як вберегти людей від іонізуючого випромінювання, особливо під час робіт всередині «саркофага». В цьому плані в колективі об'єкта «Укриття» і «Укренергобуду» вже є певний досвід. Як же будуть захищені робітники, які на висоті 70 метрів над землею, на так званому трубному накаті площею 400 квадратних метрів розмістять необхідну техніку, інструменти, знаходиться самі? Забігаючи трохи наперед, скажу, що тут спорудять «місце відстою» із свинцевим захистом, де перебуватимуть люди, тимчасово вільні від виконання робіт.

До приходу сюди зайняті на об'єкті робітники навчатимуться виконанню операцій за своєю спеціальністю на тренажері, де освоють всі елементи технології. Тільки після цього вони будуть допущені на «Укриття». А до того, як на дах «саркофага» піднімуться будівельники, буде по можливості максимально дезактивована зона на даху, де во-

ни працюватимуть.

За всіма робочими місцями постійно вестиметься відеоконтроль. Як це відбуватиметься, я пересвідчився особисто. Коли пізніше ми зайшли на пункт дозиметричного контролю, начальник зміни цеху радіаційного і технологічного контролю Андрій Шмаргун сказав, що з того моменту, як ми з Корнеєвим минули міліцейський пропускний пункт, очі трьох телекамер стежили за всіма нашими пересуваннями по майданчику і даху.

Вперше в практиці робіт у радіаційно небезпечних умовах люди працюватимуть з новітніми дозиметрами американського виробництва з радіопередавачами. На пункті дозиметричного контролю спеціалісти постійно знатимуть, скільки мілірентгенів набрав той чи інший робітник, і подаватимуть йому по радіозв'язку сигнал про те, що час залишати місце роботи. На інших, простіших дозиметрах буде встановлений поріг опромінення, який не можна перевищувати. В разі його досягнення прилад сам подасть «голос»: писк про необхідність залишити небезпечну зону.

Зварники, яким доведеться працювати всередині «Укриття», матимуть спеціальні костюми з гермошоломами і респіратори з піддувом — повітря відсмоктуватиметься з них примусово.

Прилади безперервного контролю вестимуть спостереження за потужністю дози і повітрям. 5-6 разів на зміну їхні дані фіксуватимуться. Під час сильного вітру, дощу, граду всі роботи припинятимуться. Встановлена максимальна колективна доза опромінення на час укріплення балок Б-1 і Б-2: вона не повинна перевищувати 600 рентгенів.

Як сказав начальник об'єкта «Укриття», заступник генерального директора Чорнобильської АЕС Валентин Купний, після зміцнення балки можуть простояти ще 50-100 років.

Отже, нарешті, через 13 років ми приступаємо до забезпечення найнебезпечнішого радіаційного об'єкта на планеті. Попереду ще, як мовиться, неопатий край роботи. Але мудро кажуть: «Початок — половина справи».

Дмитро ГЕОРГІЄВ.